

Упутство

за попуњавање електронског обрасца „Извјештај о прикупљању крављег млијека и производњи млијечних производа (ПО-М-МП/М)“

Увод

Основни циљ овог истраживања јесте обезбјеђивање комплетних и поузданих података о сировом крављем млијеку прикупљеном од стране мљекара, садржају млијечне масти и протеина у прикупљеном млијеку и о производњи млијечних производа.

У циљу побољшања мјесечних података о количини, квалитету и саставу млијека и млијечних производа, као и потребе усклађивања методологије у области статистике млијека и млијечних производа са стандардима и препорукама ЕУ (*Council Directive No. 96/16/EC*), Републички завод за статистику Републике Српске је припремио упитник у електронском облику и унаприједио његов садржај.

У Упутству за попуњавање упитника детаљно је описана методологија попуњавања упитника и дате дефиниције производа који су предмет посматрања, а које су у складу са поменутом регулативом и одлуком Евростата (*Commission Decision No. 97/80EC, Annex I*).

Мјесечним извјештајем о прикупљању крављег млијека и производњи млијечних производа обухваћене су све мљекаре регистроване на територији Републике Српске.

Подаци везани за ово истраживање односе се само на кравље млијеко и производе од крављег млијека (производи од мјешаног млијека су искључени).

Подаци о количини сировог крављег млијека и млијечних производа се исказују искључиво у килограмима (1 литар млијека = 1,032 килограма млијека).

Подаци о садржају млијечне масти и протеина у млијеку и млијечним производима се уносе као проценат (%) масе млијека тј. млијечних производа, прикупљених/произведених током посматраног мјесеца.

Подаци се, у оквиру упитника, уносе искључиво у бијелих поља, док се у оквиру сиво обојених поља подаци аутоматски рачунају.

Упитник се састоји од два дијела и то:

- Табеле А-у оквиру које се уносе подаци о крављем млијеку које је мљекара прикупила током посматраног мјесеца и
- Табеле Б-у оквиру које се уносе подаци о производњи млијечних производа и другим облицима потрошње прикупљеног млијека.

Попуњавање табела

Табела А

У оквиру ове табеле уносе се подаци о сировом крављем млијеку које је прикупљено од стране мљекара током извјештајног мјесеца.

У табелу А се уносе искључиво подаци о прикупљеном (откупљеном) крављем млијеку и то:

- количина сировог крављег млијека прикупљеног од стране мљекаре током посматраног мјесеца (колона А),
- садржај млијечне масти (колона Б) и протеина (колона Д) у прикупљеном млијеку и
- просјечне цијене откупљеног млијека (колона Ф).

Подаци о количини млијечне масти (колона Ц) и протеина (колона Е) у млијеку прикупљеном током посматраног мјесеца се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података.

У зависности од извора прикупљеног млијека (фармери, посредници, увоз, друге мљекаре) подаци се уносе у један од редова предвиђених за унос ових података.

Попуњавање табеле А

Ред 01. У оквиру овог реда, апликација аутоматски рачуна количину млијека прикупљеног директно од фармера током посматраног мјесеца, као и садржај млијечне масти и садржај протеина у прикупљеном млијеку. Такође се аутоматски рачуна и просјечна цијена прикупљеног млијека.

Ред 02. У овај ред, уносе се подаци о количини млијека прикупљеног од фармера са простора Републике Српске (поље А02)¹ током посматраног мјесеца. Уносе се и подаци о садржају млијечне масти (поље Б02) и протеина (поље Д02) у прикупљеном млијеку. У оквиру поља Ф02 се уносе подаци о просјечној цијени крављег млијека (КМ/литру) које је откупљено од фармера током извјештајног мјесеца.

Напомена: Само за млијеко које је током мјесеца прикупљено (откупљено) директно од фармера (ред 02, ред 03 и ред 04) се, у оквиру колоне Ф, уносе подаци о просјечним откупним цијенама млијека². За млијеко које је у мљекару дошло са сопствене фарме не уносе се подаци о просјечној цијени.

Подаци о тежинском садржају млијечне масти (поље Ц02) и протеина (поље Е02) у прикупљеном млијеку се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података.

Ред 03. У оквиру реда број 03 уносе се подаци о количини млијека прикупљеног током посматраног мјесеца од фармера са територије Федерације БиХ (поље А03), као и подаци о процентуалном садржају млијечне масти (поље Б03) и протеина (поље Д03) у прикупљеном млијеку. У оквиру поља Ф03 се уносе подаци о просјечној цијени крављег млијека (КМ/литру) откупљеног од фармера током извјештајног мјесеца.

Подаци о тежинском садржају млијечне масти (поље Ц03) и протеина (поље Е03) у прикупљеном млијеку се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података.

Ред 04. У оквиру овог реда, уносе се подаци о количини млијека прикупљеног од фармера са територије Дистрикта Брчко (поље А04) током посматраног мјесеца. Уносе се и подаци о садржају млијечне масти (поље Б04) и протеина (поље Д04) у прикупљеном млијеку. У оквиру поља Ф04 се уносе подаци о просјечној цијени крављег млијека (КМ/литру) откупљеног од фармера током извјештајног мјесеца.

Подаци о тежинском садржају млијечне масти (поље Ц04) и протеина (поље Е04) у прикупљеном млијеку се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података.

Напомена: Иако се подаци о количини прикупљеног млијека приказују у килограмима, просјечна цијена откупљеног крављег млијека се исказује у конвертибилним маркама по литру.

¹ Подаци о сировом крављем млијеку које је прикупљено са сопствених фарми мљекаре се такође уносе у оквиру овог реда.

² Просјечне цијене не укључују ПДВ, субвенције као ни трошкове који се односе на транспорт, складиштење и остале трошкове који настају у откупу млијека.

Ред 05. У овај ред се уносе подаци о количини млијека (поље А05) прикупљеног од стране мљекаре током посматраног мјесеца путем посредника (нпр. земљорадничких задруга). У исти ред се уносе подаци и о садржају млијечне масти (поље Б05) и протеина (поље Д05) у прикупљеном млијеку. Подаци о тежинском садржају млијечне масти (поље Ц05) и протеина (поље Е05) у прикупљеном млијеку се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података (примјер 1).

Ред 06. У оквиру овог реда, уносе се подаци о количини млијека прикупљеног током извјештајног мјесеца од других мљекара (поље А06). У исти ред се уносе подаци и о садржају млијечне масти (поље Б06) и протеина (поље Д06) у прикупљеном млијеку. Подаци о тежинском садржају млијечне масти (поље Ц06) и протеина (поље Е06) у прикупљеном млијеку се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података (примјер 1).

Ред 07. У овај ред се уносе подаци о количини сировог крављег млијека увезеног из других држава током посматраног мјесеца (поље А07). У исти ред се уносе и подаци о садржају млијечне масти (поље Б07) и протеина (поље Д07) у увезеном млијеку. Подаци о тежинском садржају млијечне масти (поље Ц07) и протеина (поље Е07) у прикупљеном млијеку се аутоматски рачунају на основу претходно унесених података (примјер 1).

Ред 08. У оквиру овог реда се аутоматски рачунају вриједности укупне количине сировог крављег млијека прикупљеног током мјесеца, као и вриједности садржаја млијечне масти и протеина у прикупљеном млијеку (примјер 1).

Табела Б

У оквиру табела Б уносе се подаци о потрошњи прикупљеног млијека у мљекари, односно о производњи свјежих и осталих млијечних производа током посматраног мјесеца. Под производњом млијечних производа подразумевамо производе који су током извјештајног мјесеца пласирани на тржиште или су спремни за пласман на тржиште.

Укупна количина свјежег млијека и осталих млијечних производа у ринфузи који су прикупљени од стране мљекаре морају одговарати количини млијека потрошеној у производњи млијечних производа или на неки од осталих облика употребе (извоз, испорука другим мљекарама и сл.).

У табелу Б се уносе искључиво подаци о свјежим млијечним производима (млијеко за пиће, павлака, јогурт и сл.) и то количина свјежих млијечних производа произведених од стране мљекаре током извјештајног мјесеца (колона А),

Попуњавање табела Б

Ред 13. У оквиру реда број 13 уносе се подаци о количини [млијека за пиће](#) произведеног током посматраног мјесеца у мљекари (поље А13).

Ред 14. У оквиру реда број 14, уносе се подаци о количини [павлаке](#) произведене у мљекари током посматраног мјесеца (поље А14).

Ред 15. У оквиру овог реда се рачуна укупна количина [ферментисаних производа](#) произведених током посматраног мјесеца (поље А15).

Ред 16. Подаци о количини [концентрованог млијека](#) произведеног током посматраног мјесеца у мљекари (поље А16).

Ред 17. У оквиру овог реда се уносе подаци о количини [пуномасног млијека у праху](#) произведеном током посматраног мјесеца и подаци о количини [дјелимично обраног млијека у праху](#) произведеном током посматраног мјесеца (поље А17).

Ред 18. У оквиру овог реда уносе се подаци о количини [обраног млијека](#) произведеног током посматраног мјесеца у мљекари (поље А18).

Ред 19. У оквиру табеле Б и реда 19 се уносе подаци о количини [маслаца](#) произведеног у мљекари током посматраног мјесеца (поље А19),

Ред 20. У оквиру реда 20, табеле Б, уносе се подаци о количини [осталих жуто-масних производа](#) (нпр. кајмак) произведених током посматраног мјесеца у мљекари (поље А20).

Ред 21. У оквиру овог реда се аутоматски рачунају вриједности укупне [количине маслаца и осталих жуто масних производа](#) произведених у мљекари током извјештајног мјесеца.

Дефиниције

Пуномасно млијеко јесте млијеко које је прерађивач подвргнуо једној топлотној обради или некој другој одобреној обради идентичног учинка, чији садржај млијечне масти у природном стању најмање 3,5% или типизиран на најмање 3,5%.

Дјелимично обрано млијеко (полуобрано млијеко) јесте млијеко које је прерађивач подвргнуо најмање једној топлинској обради или некој другој одобреној обради идентичног учинка, чији се садржај млијечне масти креће од 1,5% млијечне масти до 2,8%.

Обрано млијеко јесте млијеко које је прерађивач подвргнуо најмање једној топлинској обради или некој другој одобреној обради идентичног учинка, са садржајем млијечне масти мање од 1,5%.

Конзумно млијеко (млијеко за пиће) обухвата пуномасно (необрано) млијеко, дјелимично обрано о обрано без садржаја адитива.

Млаћеница јесте резидуални производ (може чак бити кисео или закисељен) добијен код прераде млијека или павлаке у маслац (непрекидним мућкањем и одвајањем масти). Млаћеница са адитивима мора се уврстити у напитке на бази млијека.

Павлака (врхње) је готов млијечни производ, расположив за дистрибуирање ван мљекара (нпр. за људску исхрану или као сировина у производњи чоколаде, сладоледа, итд.). Једнако као и код других производа, не укључује се међуфазна производња намијењена за производњу других млијечних производа. Разликујемо павлаку са масеним удјелом млијечне масти до 29% и павлаку са масеним удјелом масти већим од 29%. Павлака укључује и закисељену павлаку, павлаку у паковањима од алуминијумске фолије (тетрапак) или у лименкама.

Ферментисани млијечни производи (јогурти) чине млијечни производи са рН вриједношћу између 3,8 и 5,5. Односи се на јогурте, кисело млијеко, кефир, а укључује и производе који се базирају на или садрже бифидус бактерије. Разликујемо ферментисани млијечни производи са адитивима и ферментисани млијечни производи без адитива (укључује и закисељена млијека са додатком шећера или заслађивача).

Напици на бази млијека су остали течни производи који садржавају најмање 50% млијечних производа, укључујући производе на бази сурутке. Обухвата и чоколадно млијеко, млаћеницу са адитивима или аромама итд.

Остали свјежи млијечни производи обухватају свјеже млијечне производе који нису дефинисани негде друго. То су углавном десерти са млијечном базом (желирани млијечни десерт, крем колачи, десерти с кремама, десертне пјене, итд.) и сладолед (и слични производи) произведене у извештавајућим јединицама. Укључује десерте у лименкама, а обухвата и свјеже производе прикупљене с фарми и пласиране на тржиште без обраде/прераде (искључујући пакирање).

Концентровано млијеко јесте производ добијен дјелимичном елиминацијом воде из пуномасног, дјелимично обраног или обраног млијека. Такође обухвата и испарено (дехидрирано) млијеко (загријавано) и концентровано млијеко са додатком шећера, концентровано млијеко искориштено за производњу чоколадних мрвица, сухи производ који садржи млијеко, шећер и какао пасту.

Млијечни производи у праху су производи добијени елиминацијом воде из павлаке (врхња), пуномасног млијека, дјелимично обраног, обраног, закисељеног млијека и млаћенице. Такођер укључује и адитиве у сировом материјалу прије претварања у прах. Укључује и млијеко у праху произведено у мљекарама за исхрану новорђенчади и за исхрану стоке.

Пуномасно млијеко у праху јесте млијечни прах са садржајем млијечне масти већим од 26% и мањим од 42% по тежини производа.

Дјелимично обрано млијеко у праху јесте млијечни прах са садржајем млијечне масти већим од 1,5% и мањим од 26% по тежини производа.

Обрано млијеко у праху јесте млијечни прах са максималним садржајем млијечне масти до 1,5% по тежини производа.

Остали производи у праху су згрушано (укисељено) млијеко и врхње (павлака), кефир и друго ферментисано или укисељено млијеко или врхње (павлака), са или без садржаја доданог шећера или других заслађивача, ароматизера, воћа или какаоа. Такођер обухвата и мјешавине врхња (павлаке) у праху, млијека, млаћенице и/или сурутке. Укључује и производе у праху на бази протеина.

Маслац и остали жуто масни производи укључују маслац (путер), традиционални маслац (путер), рекомбиновани маслац (путер), маслац (путер) добијен из сурутке, топљени маслац (путер) и путерно уље, и друге жутомасне млијечне производе, изражене у еквивалентима маслаца (путера) са садржајем млијечних масти до 82% тежине производа.

Маслац (путер) је производ са садржајем млијечне масти не мањим од 80% и мањим од 90%, са максималним садржајем воде од 16%, и садржајем немасне суве материје не вишим од 2%. Обухвата и маслац (путер) са садржајем малих количина зачинског биља, зачина, ароматских супстанци, итд. под условом да производ задржава карактеристике маслаца (путера).

Остали жуто – масни производи обухватају кајмак, производ сличан маслацу (путеру) са садржајем млијечне масти нижим од 80% искључујући све остале масти. Други жуто масни производи су производи од биљних и/или животињских масноћа, углавном чврста емулзија типа масноћа у води, добијена из чврстих и/или течних, биљних и/или животињских масти прикладних за људску исхрану са садржајем млијечне масти између 10% и 80%.

Сир је производ који може бити свјеж или зрео производ, тврди или полутврди, добијен коагулацијом пуномасног, обраног или дјелимично обраног млијека, павлаке, суруткине павлаке или млаћенице, појединачно или у комбинацији, дјеловањем сирила или другог погодног коагулационог средства, и дјелимичним издвајањем сурутке настале у таквом процесу. Сир по тврдоћи дијелимо на мекани сир, средње мекани сир, средње тврди сир, тврди сир, екстра тврди сир и свјежи сир.